

2016. június 4.

Mit jelent nekem az irgalmasság?

Először is nagyon örülök annak, hogy a mai nap témájának címét személyes kérdés formájában kaptuk meg. Egyházunkban nagy kincs, hogy a hívek egyazon hitletémenyhez ragaszkodnak, melyet az Egyház élő Tanítóhivatala értelmez¹. Vagyis nagy kincs, hogy mi, hívek együtt látunk, együtt hiszünk. Hitünk gyakorlásában azonban a személyes istenkapcsolatból forrászó személyes megajándékozottság és az ebből fakadó szolgálat éppoly fontos, mint ez a közös hit. Mindegyikünk az egységes tanításból merít, amit aztán a Lélek vezetése alatt a személyesen, sajátosan az Istentől neki juttatott lelki ajándékoknak megfelelően él meg és fejez ki, hiszen a Lélek tetszése szerint osztogatja adományait². Az Egyházban a hívek együttlátása, közös hite nem szorítja le, nem korlátozza a Lélek szabadságát és nem okoz egyformaságot sem. Egy a Lélek, s ez a Lélek az egység Lelke marad az adományok és a szolgálatok sokféleségében is.

Az irgalmasság titkát és annak rendkívül sokszínű megnyilvánulásait tekintve ugyanezt elmondhatjuk. A rendezettségnek, az egységnek a Lélek a garanciája, hiszen az Egyből merít, hogy aztán az Egyház javára kinek-kinek személyes ajándékokat osztogasson, és a sokféleségből egységet alkosson. A Lélek abból merít és oszt, ami az Atyáé és a Fiúé. Ahogy ezt Jézus mondta a megígért Szentlélekről: „... az enyémből vesz... mindaz, ami az Atyáé, az enyém; azért mondtam, hogy az enyémből vesz”.³ A Szentlélek az Atyából és a Fiúból merít, hiszen Kettejük Lelke. Ahhoz tehát, hogy megtudjuk, mit jelent személyesen nekünk, mit jelent személyesen a mi életünkben az irgalmasság, előbb látnunk kell, hogy mit jelent az az Úrban. Belőle kell merítenünk, hiszen Ő mondja ki nekünk azt, hogy számunkra mit jelentsen, hogy a mi életünkben hogyan legyen jelen, hogyan valósuljon meg az irgalmasság. Minden, ami Istentől jön, az előbb Őnála, Őbenne van jelen. Azt, hogy mindennek a jelentése Istennél van, azt a János evangélium prológusában is olvassuk: „... és az Ige Istennél volt [...] Ő volt kezdetben Istennél”.⁴

Csak bolyongunk az életben, még a lelki életünkben is, ha nem a forrásból merítjük a dolgok jelentését, értelmét. Bolyongunk, ha azt képzeljük, hogy csak úgy kigondolhatjuk, elgondolhatjuk, vagy szubjektív megérzésünkre bízhatjuk a lelki valóságok mibenlétének és hogyanjának ismeretét. Vagyis, nem elég csak úgy elgondolni azt, hogyan is legyünk irgalmasság. A keresztyén, a krisztusi irgalmasságnak valóban Tőle, Krisztustól kell jönnie és Benne, Krisztusban kell kimondatnia a szívünk számára. Az irgalmasság megélésének egy eltorzulása volna azt mondani, hogy ha a másik ezt

¹ Vö. DV 10; KEK 84-85

² Vö. 1Kor 12, 11

³ Jn 16, 14-15

⁴ Jn 1, 1-2

2016. június 4.

csinálja, hát akkor én is ezt csinálom. Vagy éppen ellenkezőleg, ha a másik ezt csinálja, akkor én nem ezt csinálom... hanem majd csinállok jobbat! Ezek és az ezekhez hasonló egyéb torzulások nem tesznek mást, mint megosztanak; megosztanak minket saját magunkban is és megosztanak minket egymás között is. Vegyünk egy egyszerű példát: ha például egy szerzetesközösségben valamelyik tag azt mondja, 'én másképp értelmezem a regulát, a szabályzatot, mint a többiek', s elkezd egészen másképpen élni, akkor inspirációit nem az egység Lélekéből merítette. Ezek volnának azok a bizonyos „hamis reformátorok”, akik mindent jobban látnak, mindent jobban tudnak, de akik jobb, ha minél előbb elhagyják a közösséget. Hány keresztény közösséget, karitászcsoportot oszt meg annak hiánya, hogy a szolgálatokat a Lélekből merítsék, a Lélek sugalmazására cselekedjenek. Sokszor belezavar az egyéni érdek vagy az érvényesülés rendetlen vágya. Szent Pál nagyon hangsúlyozza, hogy az ajándékokat a Lélek adja. Az irgalmasságot és annak gyakorlását, mely szintén Isten ajándéka, ugyancsak a Lélek adja. Tehát nem mi találjuk ki, hogy miként is valósuljon meg az irgalmasság életünkben. A Lélek indít, a Lélek teszi bennünk.

Az ember talán egyik legnagyobb feladata az, hogy a kezdeményezést élete minden síkján Istennek adja át, Istennek adja vissza. Hamis istenkép az, hogy Isten álljon bele a mi elképzeléseinkbe, melynek folyamata ez: az ember elképzeli, tervezi, igazgat, irányítja, tűzzel-vassal legyőzi, amit akadálnak ítél. Vagyis mindent megtesz, hogy célját elérje. Csak az a baj, hogy ez az első megmozdulástól kezdve hamis, mert az ember ahelyett, hogy Istentől fogadná, kapná, amit Ő (az Úr) adni akar, azt inkább kiveszi, elveszi Isten kezéből. Így aztán esetleg olyan akadályokat hárít el nem kis erőfeszítések árán, melyeket pedig az Úr helyezett oda, hogy leállítsa, megvédje egyedül előre törtető, rossz irányba haladó gyermekét.

Azt is mondhatná valaki, elegendő az, hogy az Úr a Szentírás lapjain már elmondta, mi az irgalmasság, most rajtunk a sor, hogy azt megtegyük. Igen elmondta, de meghallottam-e azt, amit mondott, pontosabban meghallottam-e azt, amit nekem mondott, nekem személyesen? De hát nem szeretünk tűzbe nyúlni – még keresztény életünkben sem. Ahol éget, vagyis amit nehéz megtennünk, ami felé nem vonzódunk, oda nem nyúlunk, oda nem megyünk. Így aztán megépítjük a magunk életének kereteit, az ismeretlenbe azonban nem merünk belépni. Pedig az Úr ott vár, éppen oda hív. Jobban szeretnénk mi magunk eldönteni, hogyan, milyen formában, mikor és ki felé legyünk az irgalmasság tanúi. Így azonban Isten nem lehet a kezdeményező, nem lehet Ő az, aki kiválaszt, aki meghív és kimondja bennünk, miként is éljük bele a világba az Ő irgalmasságát. Pedig az Úr – ahogyan megmondta⁵ – a bensőnkbe írta minden szavát, minden megmozdulását a másik ember felé. Az Úr belénk élné az Ő irgalmasságát, hogy mi aztán abban járjunk. Nem távoli istenben hiszek.

⁵ Jer 31, 33

2016. június 4.

Abban hiszek, akiben „élünk, mozgunk és vagyunk”⁶ azért, hogy Ő bennünk éljen, mozogjon és legyen.

És most vegyünk egy rövidke evangéliumi mondatot: „Menjetek és tanuljátok meg, mit tesz az: 'Irgalmasságot akarok, és nem áldozatot'”.⁷ Ez a mondat két és fél évtizeddel ezelőtt nagy kérdéseket vetett fel bennem. De nézzük a kontextust, melyben e szavak Jézus szájából elhangzanak. Jézus szuverén módon hívja követésére azt, akit csak akar. Ezt teszi itt is Mátéval, a várossal. A bűnből hívja ki magához. Kihívja őt, és aztán asztalhoz telepszik a többi várossal és bűnössel, közéjük ül. Ez a farizeusoknak nem tetszik, hiszen ők nem tudnak együtt maradni azzal, aki másképp gondolkodik, mint ők; nem hallanak még mást, csakis a saját szavukat, mert még nem hallották meg Jézus szavait. Méltatlankodásukra az Úr az Ószövetség egy mondatát idézi nekik: „... én irgalmasságot akarok, és nem áldozatot”,⁸ melyet így vezet be: „Menjetek és tanuljátok meg, mit tesz az...”. A egyik kérdés, ami itt fölmerül, vajon hová küldi Jézus ezeket a vádaskodó farizeusokat, hová menjenek, és hol tanuljanak? Talán az Írásokhoz küldi őket, hogy meglássák benne az Isten irgalmas arcát. Úgy tűnik ezt eddig sem sikerült meglátniuk benne. Azt gondolom, hogy Jézus sokkal inkább önmagukhoz, önmagukba küldi őket. Egyszer Jézussal és az Ő tanításával kapcsolatosan a zsidók föltettek egy kérdést: „Honnan ismeri ez az Írásokat, holott nem tanulta?”⁹ Jézus akkor elmondta nekik, hogy tanítása attól van, aki őt küldte, az Atyától.¹⁰ Jézus az Atyában él, Belőle forrásozik. Úgy tűnik tehát, hogy Jézus befelé terelgeti ezeket a farizeusokat, a szívük felé, ahol Isten szól hozzájuk, ahol megismerteti magát velük. A „Menjetek és tanuljátok meg” erről a befelé figyelésről szól, hiszen belül, a szívében tanul meg az ember mindent Istentől.

Mit jelent nekem az irgalmasság? Először is ezt a befelé figyelést, annak megtapasztalását, hogy mi is az irgalmasság, ki is az irgalmasság. Mint mondtam, nem kitalálnunk kell az irgalmasságot, hanem engednünk, hogy az Úr élhesse bennünk, hogy Ő lehessen az irgalmasság bennünk és általunk. Beszéltem személyességről annak kapcsán, hogy sajátosan kell megmutatkoznia kiben-kiben az isteni irgalmasságnak. Ez a sajátosság abból fakad, ahogyan ki-ké személyesen éli meg és adja tovább a maga életében az Istentől felé áradó irgalmasságot.

Életünk végéig könnyek között háláljuk meg Istennek, hogy meglátta nyomorunkat és lehajolt hozzánk. Az isteni irgalmasság megtapasztalása mindent megalapozó alap-tapasztalat. Ezért küldi Jézus a farizeusokat vissza önmagukba. A szívünkig eljutni azonban nehéz. Sokszor a felszínen maradás egyszerűbb út, kényelmesebb, mert nincs elkötelező ereje. Nem kell megváltoznunk,

⁶ ApCsel 17, 28

⁷ Mt 9,13

⁸ Oz 6,6

⁹ Jn 7, 15

¹⁰ Vö. Jn 7, 16

2016. június 4.

maradhatunk azok, amik szeretünk lenni. Az Isten irgalmassága elkerülhetetlenül kimozdít mindent bennünk. Olyan erővel bír az életünkben, hogy többé már nem maradhatunk azok, akik voltunk, vagy akik szeretünk lenni. Van-e tehát fölöttünk hatalma és mindent átfogó, átölelő ereje az Isten irgalmasságának? Hiszen nemcsak a bűneink fölötti könyörület az isteni irgalmasság, hanem az egész teremtés is. A teremtő Istent és a teremtés műveit dicsérő zsoltár szüntelenül ezt ismétli, „mert az ő irgalmassága örökkévaló”.¹¹ Mindenek teremtésében Isten már fölénk hajol, már értünk él, már értünk tesz. És teremtésünk nem ért véget.

Miért olyan nehéz mégis sokszor eljutni az Isten irgalmasságáig? Az ember még odáig is képes eljutni, hogy kimondja azt, nincs szükségem Isten irgalmára, holott valahol tudja, hogy gyöngé, de mégsem képes megnyílni ekkora szeretetre. Inkább csak elszenvedti gyengeségét, tehetetlenségét, mintsem hogy megnyíljon és átadja magát Isten irgalmasságának. Kemény marad, távolságtartó... és eközben rettenetesen szenved.

Hányszor rokkannak meg emberéletek akár egy egész életre csak azért, mert gyermekként szülői elvárásoknak kellett megfelelniük. Soha nem tudhatták magukat teljességgel és ingyenesen elfogadva annak, akik a maguk valójában, a maguk adottságaikkal, értékeikkel, korlátaikkal, az egyszerű létükkel. Mindig azzá kellett válniuk, amit elvártak tőlük, így aztán sohasem lehettek önmaguk. Egész életük az lesz, hogy keresni fogják annak útját, hogy önmaguk lehessenek, de szüntelenül el nem fogadva érzik magukat még azoktól is, akik pedig elfogadják és szeretik őket. Sokszor az ilyen emberek nem tudnak mit kezdeni Isten végtelen leereszkedésével, kiszolgáltatottságával, ingyenes szeretetével, hiszen bennük épp ez a pont sebződött.

Mit jelent nekem az irgalmasság? Ingyenességet jelent, a másik létének szeretését. Erre mi, emberek önmagunkban nem vagyunk képesek. Bennünk csak Isten szerethet így, ha engedjük. Irgalmasság a sebzettek felé, és irgalmasság, hogy ne sebezünk. Tudjuk, milyen nagy kihívás ez a nevelés területén, ahol pedig mégis csak vannak elvárások, igények, és teljesen jogosan. Nem is ezekkel van a gond, hiszen ezek szükségesek. Gond azzal van, hogy el tudjuk-e fogadni a másik másságát? Csak ha engedjük, hogy az Úr nap mint nap a maga képére és hasonlatosságára formáljon bennünket, engedhetjük ugyanezt a szabadságot a másik ember életében is. Formálhassa őt is az Úr, ahogyan akarja, s ne mi akarjuk a magunk képét kiformálni a másikban, egy olyan képet, ami ránk hasonlít, vagy ami nekünk hasznos, kényelmes, vagy akár biztonságos. Ehhez nagy éberségre van szükségünk a mindennapokban. Szülőknél, nagyszülőknél, rendi nevelőknél és minden embernek

¹¹ Zsolt 136 (135)

2016. június 4.

nagy feladata ez: Isten szabadságát engedni, előmozdítani, szolgálni másokban. Ez számomra az irgalmasság legnagyobb tette. „Legyetek tehát irgalmasok, mint a ti Atyátok is irgalmas!”¹²

Végezetül elismerem, hogy talán hiányolni lehet előadásomból az irgalmasság konkrét testi-lelki cselekedeteiről való elmélkedést. Célom azonban most csak annyi volt, hogy elidőzzünk egy kicsit az irgalmasság forrásánál, mely oly csodálatosan ott van mindegyikünk szíve mélyén; célom az volt, hogy elidőzve ennél a forrásnál merítsünk belőle, hiszen hitelesen csak így adhatunk élő vizet az embereknek, mely egyedül képes csillapítani szeretet-szomjukat. Előbb tehát a magunk szíve merüljön bele az irgalmasságnak abba a mélységébe, ahová aztán testvéreinket is vezetnünk kell.

Így amikor az Úr azt mondja: 'menj és tanulj meg'¹³, akkor tudjuk mi is, hogy az Úr szívünk mélyére küld, ahol az isteni példa már vár, hogy mindenre megtanítsa bennünket, és ezáltal az Úr egyre inkább hasonlónak formálja minket Önmagához.

¹² Lk 6, 36

¹³ Vö. Mt 9, 13